

Riigikogu kultuurikomisjoni istungi protokoll nr 152

Tallinn, Toompea ja videosild

Esmaspäev, 11. mai 2026

Algus 11.10, lõpp 11:45

Juhataja: Liina Kersna (esimees)

Protokollija: Merje Noorlind (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Vadim Belobrovtsev, Helle-Moonika Helme, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Heljo Pikhof (Madis Kallas asendusliige), Margit Sutrop

Komisjoni ametnikud: Carina Rikart (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helena Pihlakas (nõunik)

Puudus: Kadri Tali

Kutsutud: Haridus- ja Teadusministeeriumi õiguspoliitika osakonna nõunik Maarja-Liisa Vahi ning kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakonna kõrghariduse valdkonna peaekspert Jass Juuremaa (2. päevakorrapunkti juures); Haridus- ja Teadusministeeriumi noortepoliitika osakonna juhataja Heili Griffith, õigusosakonna õigusnõunik Margit Kiin, Rahandusministeeriumi maksu ja tollipoliitika osakonna peaspetsialist Aet Külasalu (3. päevakorrapunkti juures)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse ning krediidasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (767 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Rahandusministeeriumi ettepanekud noorsootöö seaduse muutmiseks seoses noortelaagrite korraldamisega.
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu kultuurikomisjoni nädala (11.05.2026-15.05.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 11.05.2026

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse ning krediidasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (767 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Rahandusministeeriumi ettepanekud noorsootöö seaduse muutmiseks seoses noortelaagrite korraldamisega.
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 12.05.2026

1. Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (814 SE) ettevalmistamine teiseks lugemiseks

2. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Vadim Belobrovstsev, Helle-Moonika Helme, Liina Kersna, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Heljo Pikhof, Margit Sutrop).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse ning krediidasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (767 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Liina Kersna avas päevakorrapunkti arutelu ning sõnas, et komisjon hääletab täna Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud muudatusettepanekut (nr 1) ning rakendussätteid puudutavaid ettepanekuid (nr 2, 3).

1. Eelnõu § 1 täiendada uue punktiga 24 (muutes järgnevate punktide numeratsiooni) järgmises sõnastuses:

„**24)** seadust täiendatakse §-ga 22¹ järgmises sõnastuses:

„§ 22¹ Õppelaenu kustutamine lapse sünni korral

(1) Laenusaaja lapse sünni korral kompenseerib riik ühe kolmandiku laenusummast iga lapse sünniga. Õppelaenu jääk arvutatakse lapse sünni kuupäeva seisuga.

(2) Kolmanda lapse sünni korral kustutatakse kogu allesjäänud õppelaenu jääk (kuni nullini).

(3) Lõigetes 1 ja 2 nimetatud kustutamist kohaldatakse üksnes lapse suhtes, kes on sündinud pärast õppelaenu esmakordset väljamaksmist.

(4) Lõigetes 1 ja 2 sätestatud õigust kohaldatakse mõlema lapsevanema õppelaenu suhtes iseseisvalt, sõltumata sellest, kas teine vanem on sama lapse suhtes juba taotluse esitanud.

(5) Taotluse esitamise, menetlemise ja tõendamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“

Selgitus: Muudatusettepanekuga luuakse võimalus õppelaenu riiklikuks kompenseerimiseks kolmandiku ulatuses iga lapse sünniga.

Esitab Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (Poolt 4: Helle-Moonika Helme, Tõnis Lukas, Vadim Belobrovstsev, Heljo Pikhof; vastu 2: Liina Kersna, Margit Sutrop; erapooletuid 1: Signe Kivi)

2. Eelnõus teha järgmised muudatused:

2.1. Eelnõu täiendatakse uue punktiga 27 järgmises sõnastuses:

„**27)** paragrahv § 44 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 44. Enne 2022/23. õppeaastat sõlmitud õppelaenulepingute muutmise piirangud

Laenusaaja, kellel on kehtiv õppelaenuleping sõlmitud enne 2022/23. õppeaasta algust, võib krediidasutuselt taotleda õppelaenulepingu muutmist või lepingu lõpetamist poolte kokkuleppel vastavalt kuni 2026. aasta 1. septembrini kehtinud seaduses toodud tingimustele.“

2.2. Eelnõu punkt 28 (esialgne punkt 22) muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

28) seadust täiendatakse §-ga 45 järgmises sõnastuses:

„§ 45. Enne 2026/27. õppeaastat sõlmitud õppelaenulepingute rakendamine

- (1) Enne 2026/27. õppeaastat sõlmitud riigi tagatud õppelaenulepingutele kohaldatakse nende sõlmimise ajal kehtinud tingimusi, kui käesolevas paragrahvis ei ole sätestatud teisiti.
- (2) Laenusaja, kellel ei ole enne 2026/27. õppeaasta algust sõlmitud kehtiva õppelaenulepinguga seotud õpingud lõppenud või kellel ei ole õpingute lõpetamisest seoses õppekava täitmisega täies mahus või muul põhjusel lõpetamisest möödunud rohkem kui 12 kuud või kes on nimetatud aja jooksul asunud jätkama õpinguid käesoleva seaduse § 15 lõikes 1 nimetatud õppeasutuses ja õppevormis, võib krediidiastutusega kokkuleppel muuta vastavat õppelaenulepingut käesolevas seaduses sätestatud tingimuste kohaselt.
- (3) Laenusajal, kellel on enne 2026/27. õppeaasta algust sõlmitud kehtiva õppelaenulepinguga seotud õpingute lõpetamisest seoses õppekava täitmisega täies mahus või muul põhjusel lõpetamisest möödunud rohkem kui 12 kuud ja kes ei ole nimetatud 12 kuu jooksul asunud jätkama õpinguid käesoleva seaduse § 15 lõikes 1 nimetatud õppeasutuses ja õppevormis, ei ole õigust krediidiastutusest taotleda selle õppelaenulepingu tingimuste muutmist käesolevas seaduses sätestatud tingimuste kohaselt, sealhulgas laenu refinantseerimisel. Nimetatud õppelaenulepingus võib krediidiastutusega kokkuleppel muuta intressimäära vastavalt käesolevas seaduses sätestatud tingimustele.
- (4) Alates 2022/23. õppeaastast sõlmitud õppelaenulepingutele kohaldatakse riigi poolt krediidiastutusele intressi vahe tasumisel käesoleva seaduse 2026. aasta 1. septembril jõustunud redaktsiooni § 16 lõike 6 teist lauset.
- (5) Kui õppelaenulepingule rakendub § 21 lõikes 1 juhul riigitagatis ning õppelaenuleping on tagatud käendusega või hüpoteegiga Eestis asuvalle kinnisvarale, lisab krediidiastutus taotlusele peale § 23 lõikes 2 nimetatud dokumentide ka käenduslepingu või pandilepingu ja selle kõikide lisade ärakirjad. “.

Kultuurikomisjon

Carina Rikart selgitas, et arutlusel on olnud erinevad võimalused muuta, kas eelnõus sisalduvat rakendussätet § 28¹ kohta või kehtivat ÕÕSi § 44 rakendussätet. Arutasime ka Justiits- ja Digiministeeriumiga seda sätet ja kuigi rakendussätteid on võimalik muuta, siis rakendussätete reguleerimisala reeglina ei muudeta. Seetõttu võiks kehtiv § 44 jääda reguleerima enne 2022. ja 2023. õppeaastat sõlmitud õppelaenulepinguid. Uued muudatused, mis puudutavad enne 2026. ja 2027. õppeaastat sõlmitud õppelaenulepingute rakendamist, koondatakse § 45 (mitte § 28¹). Sisuliselt on see lahendus kooskõlastatud ka Eesti Pangaliiduga. Eesmärk ei ole muuta sisu, vaid normitehnilist lahendust ning sisu osas oskab kommenteerida Haridus- ja Teadusministeerium.

Jass Juuremaa kinnitas, et lahendus on Eesti Pangaliiduga läbi arutatud ning pangad on valmis kavandatavaid muudatusi oma protsessides rakendama.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Helle-Moonika Helme, Tõnis Lukas, Vadim Belobrovstev, Heljo Pikhof, Liina Kersna, Margit Sutrop, Signe Kivi)

3. Eelnõu § 3 muuta ja sõnastada järgmiselt:

„§ 3. Seaduse jõustumine

- (1) Käesoleva seaduse § 1 punktid 1, 2, 4, 5, 7–16, 18–29 ja § 2 jõustuvad 2026. aasta 1. septembril.
- (2) Käesoleva seaduse § 1 punktid 3, 6 ja 17 jõustuvad 2027. aasta 1. septembril.“.

Kultuurikomisjon

Carina Rikart selgitas, et seaduse jõustumiseks tervikuna on ette nähtud kaks tähtaega:

1. september 2026 ja 1. september 2027.

1. septembril 2027 jõustuvad kolm sätet, mis puudutavad õppelaenu määra kehtestamist iga-aastase riigieelarve seaduse alusel.

Liina Kersna küsis kinnitust, kas juba käesoleva aasta sügisest on üliõpilastel võimalik võtta suuremat õppelaenu soodsamatel tingimustel.

Jass Juuremaa selgitas, et see puudutab õppelaenu maksimaalmäära kehtestamist, mille Vabariigi Valitsus määrab igal aastal hiljemalt 1. juuliks. Ootus on, et Vabariigi Valitsus kehtestab kõrgema maksimaalmäära ka edaspidi, kuid vastav otsus on seotud riigieelarve menetlemisega Riigikogus.

Carina Rikart täiendas, et kuni selle ajani kehtestatakse kõrgem määr valitsus korraldusega.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Helle-Moonika Helme, Tõnis Lukas, Vadim Belobrovtsev, Heljo Pikhof, Liina Kersna, Margit Sutrop, Signe Kivi)

Liina Kersna tänas arutelu eest ning lisas, et eelnõu teine lugemine täiskogus toimub 20. mail.

3. Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Rahandusministeeriumi ettepanekud noorsootöö seaduse muutmiseks seoses noortelaagrite korraldamisega

Liina Kersna avas päevakorrapunkti arutelu. L. Kersna sõnas, et komisjon käsitles noortelaagrite korraldamisega seotud noorsootöö seaduse muutmise küsimust ka eelmisel istungil, mil arutati kolme võimalikku lahendusvarianti. Täna seaks istungiks on haridus- ja teadusminister esitanud [ettepanekud](#), mis on kooskõlastatud ka Rahandusministeeriumiga. Lahenduse kohaselt käsitatakse noortelaagrit mitteformaalõppe vormina, mis on kooskõlas kehtiva haridusseaduse regulatsiooniga.

Heili Griffith selgitas, et eelmisel aastal teavitas Maksu- ja Tolliamet laagrikorraldajaid kohustusest registreeruda käibemaksukohustuslaseks, kui nende käive ületab 40 000 eurot. Laagrikorraldajad on seni käsitanud oma tegevust haridusliku tegevuse ja mitteformaalõppena. Kehtivas noorsootöö seaduses on noorte püsi- ja projektlaagrid alates 2010. aastast määratletud tervistava puhkuse teenusena. H. Griffith lisas, et haridusõiguse järgi on mitteformaalõppe üks õppevormidest ning noortelaagrite tegevust mõtestatakse mitteformaalõppe kaudu. Noore jaoks moodustab see koos formaalharidusega tervikliku haridustee. HTM teeb ettepaneku viia noorsootöö seadusesse kaks muudatust. Esiteks täpsustada püsi- ja projektlaagrite mõistet, määratledes nende tegevuse eesmärgistatud mitteformaalõppe teenusena. Teiseks on ettepanek täpsustada laagrite tegevusloa taotlemisel esitatavaid andmeid, sh mitteformaalõppe eesmärgi, noori arendavaid tegevusi, tervise ja arengu toetamise kirjeldust ning projektlaagrite puhul kasutatavaid meetodeid ja päevakava. **Margit Kiin** lisas, et ettepanekutes toodud sõnastus võimaldab käsitada noortelaagrite teenust käibemaksuseaduse mõttes haridusega seotud teenusena, mille suhtes saab kohaldada käibemaksuvabastust.

Aet Külasalu kinnitas, et Rahandusministeerium toetab HTMi poolt esitatud ettepanekuid.

Helle-Moonika Helme küsis, kas ettepanekute jõustumisel jääb noortelaagrite korraldajate jaoks senine olukord üldjoontes samaks.

Margit Kiin vastas, et tegevusloa taotlemisel lisandub nõue kirjeldada laagri tegevuste eesmärki ning nende seost mitteformaalõppe tegevuste või meetoditega. Muid lisadokumente

ei nõuta.

Helle-Moonika Helme küsis, kas kavandatav muudatus võib kaasa tuua täiendava halduskoormuse või vajaduse suurendada tegevuslubade menetlemise ja järelevalvega seotud asutuste ressursse.

Heili Griffith vastas, et püsilaagrite tegevuslube väljastab riik ning projektlaagrite tegevuslube kohalik omavalitsus. Kavandatav muudatus seda korda ei muuda. H. Griffith lisas, et püsilaagrite üle ei ole seni tavapäraselt järelevalvet süsteemselt teostatud ning järelevalve on olnud pigem kaebuspõhine. Riiklikku toetust saavate laagrite puhul teeb Haridus- ja Noorteamet (Harno) pistelist kontrolli selle üle, kas laagrite tegevus vastab toetuse tingimustele.

Carina Rikart küsis, millal jõustuvad kavandatavad sätted.

Margit Kiin vastas, et sätted jõustuvad üldises korras. M. Kiin lisas, et ettepanekute üks eesmärke on tagada, et laagrite tegevuse olemus ei muutuks. Muudatuse ettevalmistamisel võrreldi laagrite senist tegevust hiljuti haridusseaduses sätestatuga ning täpsustati sõnastust viisil, mis ei too kaasa tegevuse sisulist muutust. See oli muudatuse ettevalmistamisel ka üks põhitingimusi.

Tõnis Lukas küsis, milline on kavandatava muudatuse rahaline mõju riigieelarvele ja kohalike omavalitsuste eelarvetele ning millist mõju või kasu toob see laagrikorraldajatele ja noortele.

Heili Griffith vastas, et ettepaneku arutelude käigus hinnati muudatuse võimalikku mõju nendele laagrikorraldajatele, kes oleksid pidanud end kehtiva käsitluse kohaselt käibemaksukohustuslasena registreerima. Riiklikku toetust saanud 79 laagrikorraldajast puudutaks see hinnanguliselt 39 korraldajat.

H. Griffith lisas, et rahalise mõju kogumahtu ei ole võimalik täpselt hinnata. Kõnealused korraldajad ei ole end seni käibemaksukohustuslasena registreerinud ning kavandatava muudatuse korral ei teki neil selleks ka edaspidi vajadust.

Tõnis Lukas küsis, kui suur on noortelaagrite kavandatav käive suveperioodil.

Heili Griffith vastas, et noortelaagrite korraldajate majandusnäitajad on väga erinevad. H. Griffith tõi näiteks mittetulundusühingu, mille 2024. aasta tulud olid ligikaudu 90 000 eurot ning spordiklubi, mille vastav näitaja ulatus ligikaudu 4 miljoni euron.

Tõnis Lukas küsis Rahandusministeeriumi esindajalt, milline on kavandatava muudatuse rahaline mõju riigieelarvele ning millise võimaliku maksulaekumise vähenemisega tuleb arvestada.

Aet Külasal vastas, et tegemist on väikse summaga ning lubas komisjonile saata täpsustatud vastuse.

Liina Kersna palus, et nii Rahandusministeerium kui ka HTM saadaksid komisjonile kirjalikult andmed kavandatava muudatuse võimaliku maksulaekumise mõju kohta. Selgitus on oluline lisada ka eelnõu seletuskirja.

L. Kersna juhtis tähelepanu haridus- ja teadusministri kirjas esitatud täiendavale ettepanekule, mis puudutab riigikoolide direktorite töölepinguid. Vabariigi Valitsuse seaduse 19. augustil 2022 jõustunud redaktsiooni kohaselt sõlmitakse valitsusasutuse hallatava riigiasutuse juhiga viieaastane tööleping. Seetõttu on tekkinud küsimus, kas nimetatud regulatsioon laieneb ka riigikoolide direktoritele. Seni on riigikoolide direktoritega sõlmitud tähtajatud töölepingud.

L. Kersna tegi ettepaneku oodata ära Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonna hinnang, kas selline tõlgendus on põhjendatud ning kas seaduse muutmine on vajalik.

Helle-Moonika Helme küsis, kas HTMi ettepaneku mõte on selgelt sätestada, et koolidirektoritega võib sõlmida tähtajatu töölepingu.

Liina Kersna vastas, et küsimus puudutab üksnes riigikoolide direktoreid. Kui põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ning kutseõppeasutuse seaduses sätestada direktoriga tähtajatu töölepingu võimalus üldiselt, laieneb see kõigile koolidirektoritele, sõltumata kooli omandivormist. L. Kersna lisas, et riigikooli on 78 ning 33 direktori puhul saab 2027. aasta augustis täis viieaastane tähtaeg.

Margit Kiini sõnul tuleneb probleem sellest, et riigikoolidele kohalduvad korraga nii koolide tegevust reguleerivad seadused kui ka Vabariigi Valitsuse seadus. Senises praktikas on koole vaadeldud eeskätt koolisüsteemi kaudu ning seetõttu on jäänud tähelepanuta institutsionaalne aspekt. Otsese tõlgenduse korral ilmneb aga regulatsioonide võimalik lahknevus, mistõttu on vajalik tagada õigusselgus.

Liina Kersna märkis, et koolijuhtide töölepingute küsimust käsitleti komisjonis alles eelmise aasta lõpus ning juba siis oleks võinud seadusesse viia muudatuse, et koolide direktoritele kehtivad tähtajatud töölepingud.

Signe Kivi viitas minister Kallase kirjas toodud ettepanekule ning küsis, kas töölepingute tagasiulatuv muutmine on õiguslikult võimalik ning kas see on kooskõlas senise haldustavaga.

Margit Kiin vastas, et küsimuse lahendamisel tuleb lähtuda töötajale soodsamast käsitlusest.

Liina Kersna tegi ettepaneku jätkata teema arutelu järgmisel nädalal, et saada selleks ajaks täiendavat selgust.

4. Info ja muud küsimused

Infot ei esitatud ning küsimusi ei tõstatatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Liina Kersna
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Merje Noorlind
protokollija